

1. Téma 1.3 Rozpočet domácnosti

1.3.1 Príjmy a výdavky domácnosti

2. Vyučovaci predmet, odporúčaná veková kategória

Základy spoločenských vied, Osobné a rodinné financie 2. stupeň ZŠ, nižší stupeň viacročných gymnázií

3. Kľúčové slová

Príjmy, výdavky, aktívne príjmy, pasívne príjmy, nepravidelné príjmy a výdavky, nevyhnutné, zbytočné a investičné výdavky.

4. Ciele

- naučiť sa rozlišovať druhy príjmov a výdavkov domácností
- naučiť sa zostavovať rodinný rozpočet

5. Základné pojmy

Aktívne príjmy sú príjmy, pre ktoré musia ľudia niečo aktívne robiť (napr. mzda) alebo ich príjem je závislý na niekom inom (napr. na štáte).

Pasívne príjmy sú príjmy, ktoré rodine plynú z ich investícií, z ich majetku (nájomné z prenajímaného bytu, úroky z termínovaného vkladu, dividendy zo zakúpených akcií). Tieto príjmy plynú človeku aj vtedy, keď je napr. práceneschopný.

V rozpočte domácnosti by sme nemali počítať s **náhodnými príjmami**.

Nevyhnutné výdavky sú výdavky potrebné na zabezpečenie základného chodu domácnosti. Do nevyhnutných výdavkov zaraďujeme aj splátky úverov.

Zbytočné výdavky by rodina v prípade nutnosti mohla obmedziť alebo sa bez nich úplne zaobísť. Hranica medzi výdavkami nevyhnutnými a zbytočnými je individuálna a nedá sa presne stanoviť. Záleží na zvyklostiach a preferenciách každej konkrétnej rodiny.

Prostredníctvom **investičných výdavkov** rodina buduje svoje úspory, svoj investičný majetok (z ktorého potom nadobúda svoje ciele).

Nepravidelné výdavky sú výdavky, ktoré rodinný rozpočet nezaťažujú pravidelne každý mesiac, ale v rodinnom rozpočte sa s nimi musí počítať (dovolenka, sviatky a pod.)

Nepravidelné výdavky je potrebné zvažovať z dlhodobejšieho hľadiska: zimnú bundu kupujeme 1x ročne (alebo 1x za niekoľko rokov), ale každý mesiac kupujeme iné bežné oblečenie. Nepravidelné výdavky zaťažujú rozpočet jednorazovo, ale takmer každý mesiac má rodina výdavky tohto typu (dovolenka na jar (záloha) a v lete (doplatok + vreckové), na jeseň krúžky detí, koncom roka Vianoce, potom zimné radovánky, krúžky detí na 2. polrok, veľkonočné sviatky, jarné oblečenie, letné pneumatiky na auto a medzitým darčeky na narodeniny a sviatky atď.). Preto je treba v rodinnom rozpočte vyčleniť časť prostriedkov na tieto „nepravidelné“ výdavky.

Najväčším rizikom nepravidelných výdavkov je, že ich platíme pravidelne po celý rok.

6. Cvičenie

Cvičenie 1: Príjmy a výdavky

Utvorte 3 – 4 členné skupiny a rozdajte im postríhané zamiešané kartičky.

Úlohou je roztriediť kartičky:

- na príjmy a výdavky
- podľa jednotlivých druhov príjmov (Aktívne, Pasívne, Náhodné)
- podľa jednotlivých druhov výdavkov (Nevyhnutné, Zbytočné, Investičné, Nepravidelné)

Riešenie:

Príjmy rodiny		Výdavky rodiny	
Aktívne:	Čistá mzda Príjem z podnikania Rodičovský príspevok	Nevyhnutné:	Nájomné Jedlo Oblečenie Chod domácnosti Splátka pôžičky Prevádzka auta
Pasívne:	Nájomné Úrok z termínovaného vkladu Dividenda z akcií	Zbytočné:	Zábava Fajčenie (Prevádzka auta)
		Investičné:	Platba do stavebného sporenia Dôchodkové pripoistenie
Náhodné:	Dedičstvo po prarodičoch Výhra v lotérii	Nepravidelné:	Dovolenka Vianoce

Poznámky:

- Kartička Nájomné je v sade 2x. Raz ako Pasívny príjem a druhýkrát ako Nevyhnutný výdavok. Opýtajte sa študentov, aký je rozdiel medzi oboma druhmi Nájomného. (*Nájomné ako výdavok je nájomné, ktoré rodina Hrubých platí majiteľovi nehnuteľnosti, ktorú si prenajíma. Nájomné ako pasívny príjem má majiteľ nehnuteľnosti z jej prenájmu rodine Hrubých.*)
- Prevádzka auta môže byť výdavkom zbytočným aj nevyhnutným. Záleží na tom, či rodina auto potrebuje pre zabezpečenie chodu svojej domácnosti (rodičia potrebujú auto na podnikanie, alebo bývajú v mieste, kde nie je verejná doprava a musia sa dopravovať do školy a do zamestnania autom), alebo či rodina auto využíva pre zvýšenie svojho komfortu (ide o 2. auto v rodine alebo jazdia autom, aj keď môžu využiť verejnú dopravu).
- Výdavky na fajčenie niektorí študenti zaradia do výdavkov nevyhnutných. Vyzvite študentov, aby svoje tvrdenie obhájili.

Cvičenie 2: Rozpočet rodiny Hrubých

Zostavte rozpočet domácnosti Huga a Hermíny Hrubých z ich mesačného výpisu z účtu, doplneného o vysvetlivky pani Hrubej:

5.6.	trvalý príkaz	-300	<i>splátka hypotéky</i>
7.6.	výber z bankomatu	-200	<i>na chod domácnosti</i>
8.6.	ALFABETA – máj	560	<i>mzda Hugo</i>
9.6.	TRUHLÍK, s.r.o.	540	<i>mzda Hermína</i>
10.6.	SIPO	-330	
12.6.	trvalý príkaz	-60	<i>dôchodkový fond Hugo</i>
13.6.	trvalý príkaz	-240	<i>sporenie na sporiaci účet</i>
14.6.	LEAS, a.s.	-210	<i>leasing auta</i>
18.6.	transakcia platobnou kartou	-90	<i>kúpa topánok</i>
19.6.	transakcia platobnou kartou	-20	<i>darčeky na narodeniny</i>
20.6.	transakcia platobnou kartou	-50	<i>benzín</i>
25.6.	nájomné za júl	390	<i>od Novákovcov za prenájom</i>
30.6.	poplatky za vedenie účtu	-10	<i>bankové poplatky</i>

Úlohy:

- Zistite, aké sú mesačné príjmy a výdavky manželov Hrubých.
riešenie: príjmy celkom 1.490 €, výdavky 1.510 €
- Mali by sme do rozpočtu domácnosti počítať s jednorazovými výdavkami (kúpa topánok a darčiekov na narodeniny)?
nechajte zástupcov skupín diskutovať, dajte hlasovať, kto chce do rozpočtu rodiny Hrubých zahrnúť jednorazové výdavky a kto nie.
- Rozhodnite, či je rozpočet prebytkový, vyrovnaný alebo deficitný. Svoje tvrdenie zdôvodnite pred ostatnými skupinami.
nechajte zástupcov skupín diskutovať, dajte hlasovať, kto považuje rozpočet rodiny Hrubých za prebytkový, vyrovnaný a kto za deficitný.
- Ide naozaj o vyrovnaný rozpočet, keď má rodina výdavky o 20 € vyššie než príjmy? – *rozpočet možno považovať za vyrovnaný, pretože deficit 20 € (t.j. 1,3 %) je zanedbateľný, budúci mesiac môžu byť výdavky nižšie (nekúpia si napríklad topánky za 90€).*
- A čo sporenie 240 € mesačne na sporiaci účet? Ide o výdavok alebo nie?
Rozpočet na prvý pohľad vychádza ako vyrovnaný, ale ak zohľadníme, že sporia 240 € na sporiaci účet, ide v skutočnosti o rozpočet prebytkový.

7. Kontrolné otázky

- Do akých skupín môžeme rozdeliť výdavky domácností?
- Aké druhy príjmov môže domácnosť mať? Charakterizujte ich.
- Vysvetlite rozdiel medzi deficitným, vyrovnaným a prebytkovým rozpočtom.
- Ako podľa Vášho názoru najčastejšie hospodária slovenské domácnosti? Je najviac domácností s deficitným, vyrovnaným alebo prebytkovým rozpočtom?
Najviac rodín hospodári rozumne, má mierne prebytkový rozpočet.
- Čo robiť v prípade, keď má rodina deficitný rozpočet (znížia sa príjmy – prepúšťaním zo zamestnania, chorobou rodiča a pod., alebo sa zvýšia výdavky – neočakávaná oprava auta, vytopenie pivnice, rozbitá strecha, vyššie výdavky pred Vianocami a pod.)
Krátkodobé výpadky príjmov alebo krátkodobé zvýšenia výdavkov je možné riešiť čerpaním z likvidnej rezervy domácnosti, prechodným znížením výdavkov v ďalších mesiacoch, krátkodobou pôžičkou alebo predajom časti majetku. Dlhodobo je treba znížiť výdavky! Zakrývať sa treba len takou perinou, na akú máme.

8. Pomôcky, zdroje a odkazy

- Janíčková, D., Lang, J.: Finančná gramotnosť pre každého. Inštitút finančnej gramotnosti a vzdelávania, Bratislava 2013. ISBN 978-80-971403-1-1
- kartičky pre Cvičenie 1 – Príjmy a výdavky

9. Poznámky

Kartičky na Cvičenie 1

Príjmy rodiny
Aktívne príjmy
Čistá mzda
Príjem z podnikania
Rodičovský príspevok
Pasívne príjmy
Nájomné
Úrok z termínovaného vkladu
Dividenda z akcií
Náhodné príjmy
Dedičstvo po starých rodičoch
Výhra v lotérii
Výdavky rodiny
Nevyhnutné výdavky
Nájomné

Jedlo
Oblečenie
Chod domácnosti
Splátka pôžičky
Prevádzka auta
Zbytočné výdavky
Zábava
Fajčenie
(Prevádzka auta)
Investičné výdavky
Platba do stavebného sporenia
Dôchodkové pripistenie
Nepravidelné výdavky
Dovolenka
Vianoce